

„...ott kinn már megszűnt a világ,
egyetemes a vákuum,
világot már csak e deszkák jelentenek.”
(B. I.)

Papp Máté 55

Beszédes István új kötetének darabjai a könyv alcímében *posztdramatikus versekként* jelölődnek, ami egyszerre hívja fel a figyelmet a drámaíróként is ismert szerző költői kifejezőmódjának színházi kötődéseire, illetve teszi

A VILÁG KORAŐSZÉN

Beszédes István:

Magritte-sziget

idézőjelbe azokat a beidegződéseket, amelyek egy dramatizált szöveg megalkotását/befogadását végigkísérik. Ezzel együtt azt is megemlíthetjük, hogy a felvonultatott költemények nem elidegeníthetetlenek a színpadi kulisszák-tól, vagyis – *nomen est omen* – meghaladják saját (minden bizonnyal ironikusan meghatározott) műfaji keretüket, hogy újabb és újabb öntörvényű poétikai kísérleteket hajtsanak végre az egyébként koherens versvilágon belül. Ez az egyszerre szerteágazó és önmagába visszazáródó szövegszervez(őd)és alkotja tehát a Beszédes-féle írásmód alapszerkezetének velejét, melyben a *színpadi-nézőtéri sötét*hez kapcsolható képzetkör (*Glaciális részletek*) csupán egy lesz a lírai műhelymunka önreflexív alakváltozatai közül.

A második, *Valódi műértők* című ciklus még nem teljesen rugaszkodik el a drámai tematikától, hiszen továbbra is fellelhetőek színházi „kellékek” a szövegekben; ezzel együtt mindinkább a szerző és az éppen szóban forgó mű (illetve az általa szerepet játszó, színésznek sem utolsó lírai én) viszonya kerül előtérbe.

*Mire a textus és a testi börtön,
s ha büntetésem mind letöltöm,
szabad leszek majd és halott.
De ígérem akkor, szédelő Szindbád,
hogy szövegedért bármennyi érdem
adódik is majd, én megkísértem,
s hogy nyugtot ősz fejednek nem hagyok.*

– szól a *Megkísértés* „színészi” szólama, amely a következő, egymás után sorjázó ciklusokban (*A képzelet tárgya, Szálló ige, Kaszting* stb.) már csak távolról visszhangzik... Más felhangok erősödnek föl helyette, helyenként nehezen

érthető artikulációval, talán szándékosan meg-megbicsakló intonációval: „minden amit hangosan megneveznél / a részleges, és a mágnességét elvesztő egész elenyészett, / a száj csak tátog, akár a levegőtlen térben, / akár a hullámok fölé repülő halak: / egy teljes szólamon át fuldokolni 56 érdem.” Az olyan zárványszerű betétek, mint a *Nárcisz-motívumok* vagy a *Találatok Newton almájára* egy fokkal könnyebben körülírhatóak, mint például a *Nyers* és *A választható okozat* verssorozatai, amelyek – csakúgy, mint a *Kis helyen* és a *Katarakta* írásai – nyitottabb kompozícióknak tűnnek, melyek között viszont éppen ezért láthatatlan hidakat, *plastikus átmeneteket* képeznek a versek absztrakciós folyamatainak vissza-visszatérő, szintetizált motívumai.

Ezek azonban sokszor egyfajta metaforikus *mimikri* segítségével próbálnak alkalmazkodni az éppen kialakulófélben lévő költői környezethez, araszolgatva töltve be az adott, esztétizált valóságdarabok *névtelen mezejét*. Vagyis – a szerző szavaival élve – *a teremtés belső értelmezési kísérleteiként* is felfoghatóak ezek az alakváltó, egymásba mosódó betűhalmok. Mintha az itt-ott felbukkanó, „átfutó emberárny a maga kis történetével” mellékes is lenne, mintha csak szemlélője maradna annak az őt is bekebelező nyelvi önműködésnek, ami a világ jelenségeinek nevet adva kívánja feltárni a valóság rejtőzködő, sohasem kiismerhető okozatait. A lépten-nyomon előkerülő aszszociatív bakugrások és képzettársítások éppen az említett, nyelvileg lefedett reáliákat relativizálják tovább; a költői beszéd „metakommunikációjának” bevállalt rímkenyszerei, mímelt modorosságai, stilisztikai túlkapásai pedig csak fokozzák mindezt az egyszersmind tényfeltáró és elvonatkoztatott kísérletezést.

„Keres egy nyelvet, egy belső kontinenst, / amelyen *pille* és *falevél* egy szó.” – olvashatjuk a kötet egyik beszédes részletét a *Szállóige* című versben, s rögtön eszünkbe is juthat Örkény egyik emblematikus, a fásult, idővel hangosan elmélkedő erdőkerülőről szóló egyperces novellája (*Ősz*). „Sarkon fordult, s visszament a csapáson egészen addig a cserfáig, amin a levélutánzó sáskát fölfedezte az imént. Ott ült a helyén. A kerülő nézte, s ahogy nézte, egyszer csak megijedt. Amit az édesapja annak idején *Pterochosa coloratának* nevezett, hirtelen megbillent, aztán lefordult az ágról, és lassan, pont, mint egy falevél, levitorlázott a bokáig érő, hullott lomb közé.”

A Magritte-sziget párás levegőjű, *áttetsző idejű* terei hasonlóan ellebegő jelenésekkel vannak teli. Mondhatnánk akár azt is a kötetet letéve, hogy „mindaz, amit a túlbonyolított nyelvre alapoztunk, / nem állja ki a próbát”, mégsem ilyen egyszerű a helyzet – hiszen Beszédes István is csak afféle figyelmes, filozofikus erdőkerülőként viseltetik a koraőszebe hajló világ *szálló igéi* iránt. Érdemes hát odafigyelni rá, és megkapaszkodni egy-egy szóban. Hátha nem zuhanunk tovább. (*zEtna, Zenta, 2013*)